

Perly Atlantiku

Čtrnáct dní na oceánu, upluto téměř 600 NM, více než 150 km v nohách, kopec zážitků v hlavě, nespočet úžasných navštívených míst, moře fotografií – to je bilance rodinné plavby čtyřčlenné posádky lodi Dufour 450.

P

Po loňské návštěvě ostrovů Scilly v Atlantiku jsme se letos chtěli vydat někam dál. Volba padla na Azory. Souostroví leží v Atlantském oceánu, 800 mil od Lisabonu a 2100 mil od východního pobřeží Severní Ameriky. Patří k Portugalsku a je nejbližším regionem EU. Původně neobydlené souostroví sloužilo jako zásobovací zastávka na cestě přes Atlantik, později jako strategická základna Američanů. Dnes tu kotví plachetnice při plavbách přes oceán. Díky své poloze a přírodním krásám jsou Azory ideálním místem pro dovolenou, kde se dá kombinovat plachtění s turistikou a pozná-

váním pobřeží. Během treků se dají všechny ostrovy téměř celé prochodit.

Oceánský hřbet

Azorské ostrovy patří Portugalsku a dostanete se na ně zhruba po dvou hodinách letu z Lisabonu. Souostroví leží přímo na přechodu africké, eurasijské severoamerické tektonické desky, tedy v oblasti zvýšené seismické aktivity. Samotné ostrovy vznikly právě pohybem těchto desek a následnou sopečnou činností. Pod hladinou oceánu před zhruba 5 miliony lety vzniklo gigantické horské pásmo, které se na mnoha místech zvedlo až nad hladinu. Ostrovy tak patří mezi nejmladší na Zemi. Jako jeden z posledních se před 300 tisíci lety vytvořil ostrov Pico, jemuž vévodí impozantní hora

Alto de Pico (2351 m n. m.), která je zároveň nejvyšší horou celého Portugalska. Ostrov Faial získal svou dnešní podobu dokonce až před půlstoletím, kdy se po výbuchu sopky o kus zvětšil.

Azorské ostrovy se rozprostírají v Atlantiku, jsou rozesety v délce okolo 650 kilometrů a je možné je rozdělit na tři skupiny. Ve východní části jsou situovány ostrovy Santa Maria a São Miguel, centrální skupinu pak tvoří pětice ostrovů – Faial, Terceira, São Jorge, Graciosa a Pico. Poslední, třetí skupinou jsou dva odlehle ležící ostrovy Flores a Corvo. Mezinárodní lety přistávají na letištích ostrovů São Miguel, Faial a Terceira, místní letecká společnost však zajišťuje spojení mezi všemi ostrovy.

Úrodná sopečná krajina

Po přiletu na Azory každého hned okouzlí dramatická sopečná krajina, která však nepůsobí nijak vyprahle, právě naopak. Stěny sopečných kráterů jsou porostlé bujnou vegetací a na jejich dnech se zrcadlí modrozelená hladina jezer. Asi nejúchvatnější působí kráter Caldeira das Sete Cidades na ostrově São Miguel, který má obvod 12 km. Na nejmenším ostrově Corvo se nachází další jedinečný kráter, Lagoa do Caldeirao, na jehož dno se dostanete strmým třisetmetrovým sestupem. Ještě o sto metrů hlubší je kráter Cabeço Gordo na ostrově Faial, který proslul nekonečnými koberci namodralých hortenzií.

Krajina ostrovů je porostlá bujnou vegetací, kterou tvoří exotické květiny i tropické ovoce. Kromě hor, kráterů a poklidných údolí zde najdete také rozlehlé pláně s pastvinami, vroucí prameny a gejzíry nebo také tajuplné jeskyně. Pobřežní linie ostrovů většinou tvoří pásy drsné lávy. Vše je v krásném kontrastu s udržovanými poličky místních zemědělců a Azory tak získávají neopakovatelný ráz. Za zdejší unikátní a nedotčenou krajinu se zasloužila také místní vláda, která se stará o ochranu ekosystému a dala vzniknout několika přírodním rezervacím, chráněným krajinným oblastem i parkům.

Bez plážových povalečů

Teplota na Azorských ostrovech je po celý rok stabilní. Panuje zde subtropické podnebí a celá oblast je ovlivňována teplým Golským proudem. Na ostrovech téměř neustále fouká silný vítr od moře, a tak

bývá počasí docela proměnlivé. Teploty se zde celoročně pohybují mezi 14 až 25 stupni Celsia a poměrně často tu prší, což se odráží na zdejší vegetaci. To je možná jeden z důvodů, proč se sem tolik nehrnou turisté. Azory nejsou typickou dovolenkou destinací s plážemi a teplým mořem. Pláží zde najdete jen pár.

Azorské ostrovy jsou díky své rozmanité krajině a členitému pobřeží ideální destinací pro všechny, kdo se rádi věnují pěší turistice, ale i vodním sportům.

Drahé kovy, koření a velryby

Díky své výhodné poloze měly ostrovy od-

jakživa strategický význam – nejdříve jako významná zásobovací stanice pro loď plavící se mezi Amerikou a Evropou. Na 70 % stříbra z Jižní Ameriky mířilo do Evropy přes přístav v Angře na Terceire. Později se Azory staly důležitou křižovatkou na obchodních cestách mezi dvěma kontinenty a Orientem. Karavely, které se vracely z východu s nákladem drahých kovů, koření, hedvábí a porcelánu, hnaly mořské proudy k Azorským ostrovům. Jejich posádky ve zdejších přístavech doplňovaly zásoby a opravovaly lodě. V 19. století byly ostrovy pravidelnou zastávkou amerických velrybářských lodí. Za 2. světové války zde byly britské vojenské základny, i když ještě předtím vláda povolila německému námořnictvu, aby zde doplňovalo palivo. V roce 1944 si americká armáda vybudovala leteckou základnu na ostrově Santa Maria a rok nato další, dodnes využívanou základnu na Terceire, známou jako Lajes Field. Klíčovou úlohu sehrály základny i v době studené války, kdy odtud Američané sledovali pohyb sovětských ponorek v Atlantiku. Život na odloučených ostrovech není snadný. Azořané využívají jejich darů: úrodné půdy, přívětivého podnebí a bohatství okolního moře. Pěstování ovoce, vinařství, chov dobytka a rybařství jsou nyní na ost-

Vpravo

Na této fotografii je vidět Reserva Florestal de Recreio do Monte do Brasil. Dominantní kopečky poloostrova tyčící se nad Angra Dos Heroísmo. Na vrcholu naleznete kříž, které portugalské mořeplavci tyčili nad územími, jež objevili a zabrali. Krásné místo pro trek a výhledy.

rovech nejdůležitějšími zdroji obživy. A také turistika, pro niž vytvořila příroda zcela výjimečné podmínky.

Santa Maria

Během naší plavby jsme upluli téměř 600 NM převážně na plachty a navštívili šest ostrovů. Plavbu jsme zahájili na ostrově São Miguel. V nově postavené maríně na nás čekala loď Dufour 450 – Trevi. Zástupce společnosti Sail Azores nám ji důkladně předal, pak jsme nakoupili v blízkém supermarketu proviant a ještě navečer jsme vypluli k ostrovu Santa Maria. Vítr NW o rychlosti 12–15 uzlů nám umožnil plachtit rychlostí 6 kn. Během dne jsme potkali pár delfinů, lodě žádné. Oceán byl příjemně klidný. Po 50 NM jsme připluli do přístavu Vila do Porto na ostrově Santa Maria.

Santa Maria leží na jihovýchodě souostrovní. Na 62 km² žije 5500 obyvatel. Marína je krytá, velmi příjemná. Harbourmaster nám ihned zařídí půjčení auta za 35 EUR na den. Vyrážíme na výlet a jsme nadšeni krásami ostrova. Modré hortenzie rostou divoce u silnic, bujná vegetace všude kolem, zelené louky a pastviny, malebné kamenné domky. Terén je kopcovitý. Na ostrově se tyčí maják

Farol da Maia a naleznete zde nádherné hluboké zálivy, lemované opuštěnými bělostnými plážemi. Dominantou je hora Pico Alto (587 m), ze které lze za jasného počasí spatřit celý ostrov. Za návštěvu stojí zátoka São Lourenço s útesy obrostlými vinicemi. Santa Maria nemá sopečné krátery, pobřeží je převážně strmé. Útesy jsou velmi fotogenné a nabízejí stovky krásných výhledů na oceán.

Santa Maria je nejstarší azorský ostrov, který bývá přirovnáván k učebnici geologie. Objevili jej portugalské mořeplavci na počátku 15. stol. V zapadlé vesničce Anjos stojí socha Kryštofa Kolumba v nadživotní velikosti. Byla vztyčena na počest události, která málem změnila chod dějin. Poté, co se Kolumbus v roce 1493 vracel ze své první plavby do Nového světa, zastihla jeho loď blízko Santa Marie bouře, která jeho výpravu málem stála život. Posádka nakonec bouři přežila, a tak v kapličky v Anjos nechal Kolumbus sloužit mši za svůj šťastný návrat. Z původní kaple tady zbyly už jen ruiny.

Terceira

Po dvou dnech strávených na Santa Marii nás čeká přeplavba 160 NM na ostrov Terceira. Ráno vyplouváme časně. Vítr zpočátku fouká ze NE 15–20 kn. Večer si rozdělujeme hlídky a střídáme se po dvojicích, vítr utichá, zapínáme motor. Až k ránu se změni směr větru na Z a zesílí na 15–17 uzlů, takže ještě za tmy vytaहujeme plachty a dál plachtíme. Po 27 hodinách připlouváme

TERCEIRA

Terceira je s rozlohou 403 km² třetí největší, v pořadí i třetí objevený ostrov. Je hospodářsky nejvýznamnějším ostrovem a druhým nejosídlenějším z Azor. Pod

mohutnou horou Monte Brasil leží přístav a hlavní město ostrova Angra do Heroísmo. Historické centrum z poloviny 16. století je na seznamu UNESCO. Město bylo v roce

1980 postiženo silným zemetřesením, ale nádherné budovy z doby kolonialismu byly opraveny, mezi nimi i katedrála a aréna pro býčí zápasy.

Vlevo

São Jorge – ostrov, který vám nenabídne písčité pláže. Zato fajãs, strmé útesy, které se řítí do oceánu a vytvářejí jedinečné skalnaté zátoky. Hledáte klid a romantiku? Pak jste zde správně.

k ostrovu Terceira, máme upluto 155 NM a vážeme se na molo v přístavu hlavního města ostrova Angra do Heroísmo. Střídavě jsme při plavbě odpočívali, takže jsme docela fit a po příjemném snídani v přístavní

restauraci můžeme vyrazit na objížďku ostrova a na trek.

Dominantou východní části ostrova je velké sopečné plato, které je obklopeno vysokými horami Serra do Cume. Pozůstatky

sopečné činnosti na ostrově Terceira jsou viditelné na každém kroku a lze je snadno navštívit. Uprostřed ostrova se nachází největší kráter souostroví, Caldeira de Guilherme Moniz. V nedaleké jeskyni Algar

Vlevo a nahoře

V městečkách a vesnicích se vrátíte o staletí zpátky. Jednoduchost, čistota a opravdovost. Zkrátka to, co se dnes již těžce hledá. Jste sice v Evropě, ale přesto si připadáte jako v ráji.

do Carvaose lze sestoupit do nitra sopky a v unikátních podzemních chodbách si užít pekelnou atmosféru. My jsme navštívili jeskyně v okolí Gruta do Carvao a Gruta do Natal, které rovněž vznikly geoseismickou činností. Prohlédli jsme si prameny Furnas do Enxofre a prošli si trek kolem hory Misterios Negros. Pobřeží ostrova je strmé, poseté četnými útesy, které nabízejí překrásné výhledy. V Biscoitos je muzeum vína a v okolí vinice. Taky skvělá restaurace

O'Pedro, ve které můžete ochutnat typická azorská jídla, jako je speciálně vařené a dušené hovězí, nebo skvělé ryby.

Honička s býky

Největší atrakcí ostrova jsou býci, které lze i s místními toreadory vidět v ulicích městeček téměř každý víkend. Do ulic se vypouštějí vybuzení rozdráždění býci. Nejde o to s nimi bojovat a zabít je, ale „jen si pohrát“ a trochu si zvednout adrenalin.

Býci jsou na laně, které drží několik siláků. Domorodci před agresí býků různě uskakují a ze žďuchanců rozběsněných rohatců si příliš mnoho nedělají. Sem tam býk někoho nabere na rohy a odhodí, čemuž se lidé, popíjející víno, vesele smějí. Aktivně jsme se zúčastnili, pánská část posádky se zapojila mezi místní troufalce a pěkně se proběhla s býkem v zádech, což se málem kapitánovi stalo osudným.

São Jorge

Po dvou dnech na Terceire jsme přepluli na ostrov São Jorge, který je vzdálen asi 75 NM západním směrem. Západní vítr 20–25 kn, daří se stoupat 6 kn pod plachtami. Na moři svítí slunce, mraky se drží nad ostrovem a přikrývají jej jako tmavá deka. Vítr trochu sílí a stáčí se mírně na SZ, musíme stále réčkovat. Nakonec stahujeme plachty a pokračujeme na motor mezi ostrovy São Jorge a Pico. Obeplouváme ostrov São Jorge z jižní strany až do přístavu Velas. Celou cestu pozorujeme majestátní horu Pico na protějším ostrově a strádáme plány na její pokoření. Po 14 hodinách plavby se přivazujeme u mola v malém, útulném přístavu Velas obklopeném až 200 m vysokými útesy, na kterých hnízdí racci. Loď vyvazujeme na dlouhé springy bokem k molu. Rozdíl mezi přílivem a odlivem je skoro 1,5 m. Přístav je plný lodí, ale jen majitelských. Je to opravdu zážitek se mezi nimi procházet a prohlížet si je, prohodit pár slov s jejich majiteli. Většinou jsou perfektně vybavené na plavbu přes oceán.

Na další dva dny si opět půjčujeme auto a snažíme se objet a poznat celý ostrov,

Vlevo

Na Azorech vás čekají klidné chvíle na oceánu, rovněž tak tvrdý sail. Počasí je proměnlivé, ale zážitky jsou neopakovatelné.

vybíhající do moře jako vypláznuté jazyky. Vzhledem k výhodnému mikroklimatu se v některých fajās pěstuje káva, banány či jiné tropické ovoce a dokonce i vzácné exempláře dračích stromů. Po obou stranách ostrova úzkého jako jehla se nad nimi tyčí stovky metrů vysoké útesy pokryté bujnou vegetací s všudypřítomnými hortenziemi. Na západní špičce ostrova stojí maják, který byl roku 1980 poškozen zemětřesením a následnou erozí půdy. Krásný novější maják je na východním cípu ostrova – Farol do Topo, odkud je krásný výhled na blízký plochý ostrůvek Topo. Na ostrově zůstáváme opět dva dny a aktivně jej využíváme k poznávacím trekům, ochutnávce místních ryb, vína, ovoce a zeleniny. Azory jsou výjimečné. Mimo jiné i proto, že se sem nevalí davy turistů, neboť ostrovy nabízejí pouze omezenou kapacitu infrastruktury.

trochu se projít a dát si do těla. Ostrov São Jorge o rozloze 246 km² má úzký protáhlý tvar a najdeme tu úžasné přírodní scenérie. Byl zrozen liniovou sérií sopečných výbuchů. Centrální pohoří dosahuje průměrné výšky 700 m. Nejvyšším bodem je Pico da Esperanca (1053 m), kolem které vede hře-

benová túra. Pobřeží je strmé, na severu téměř svislé s několikasetmetrovými útesy. Díky řadě sopečných vrcholů seřazených za sebou je ostrov rájem pro pěší turisty, kteří jsou odměněni nádhernými panoramatickými výhledy. Specifikem ostrova jsou takzvané fajās – malé úrodné planiny

To s sebou nese na menších ostrovech také dechberoucí ceny v restauracích. Jsou pro nás velmi přijatelné.

Z ostrova São Jorge přeplováme na nedaleký ostrov Faial. Přeplovbu jsme absolvovali během večera, foukal příznivý vítr a my jsme téměř celých 23 NM plachtili. Do přístavu Horta jsme připluli již za tmy.

Faial

Dominantou Faialu je obrovský dvoukilometrový sopečný kráter uprostřed ostrova. Trek po obvodu kráteru jsme si nemohli nechat ujít. Je dlouhý necelých 10 km a nabízí neskutečné výhledy do nitra kráteru a na druhou stranu přes lány hortenzií a pastviny na oceán.

Ostrov zažil velkou explozi v roce 1957. Sopečné erupce vytvořily na západě ostrova v letech 1957–58 nad mořskou hladinou nový vulkanický ostrov se sopkou, která téměř pohřbila staříčkový maják na pobřeží pod vrstvou sopečného prachu a vyvěrající lávy. Místo se jmenuje Vulcao dos Capelinhos a v jeho bývalém prvním patře, dodnes se nacházejícím pod úrovní černé vulkanické krajiny, je zajímavá výstava. Zachycuje nejen erupci z 50. let, ale i další informace

o spících a probuzených světových vulkánech. V Hortě, hlavním městě ostrova s krásným architektonickým dědictvím, leží přístav jachet, který je důležitou zastávkou lodí plujících mezi Amerikou a Evropou. Není možné tu nenavštívit oblíbenou hospodu všech jachtařů a námořníků – ikonu námořního jachtingu Sport Peter's bar. Velkým zážitkem je i procházka marínou, kde nenaleznete téměř žádné charterové lodě. Každý, kdo připluje z Karibiku či Evropy, zde zanechává vzkaz na zdech či chodnicích v přístavu v podobě různých malůvek a nápisů.

Pico

Metou našeho výletu byl, kromě plavby samotné, výstup na vrchol sopky Pico na stejnojmenném ostrově. Ostrov Pico má pouze dva přístavy, rybářský nechráněný přístav Madalena, vzdálený 5 NM od Horty, a Lajes do Pico na JV ostrova, kam se s lodí s ponorem 1,8 m zaplout nedá. Pro náš účel jsme se ráno uvázali v rybářské Madaleně. Autem jsme se vydali poznat vnitrozemí ostrova. Na noc jsme se s lodí vrátili raději na Faial. Rybářská Madalena nenabízí vodu ani elektřinu a přístav je celkově neupravený.

Dole

Koloniální portugalská architektura vás provází na každém kroku. Bílá s modrou jsou dominantními barvami, které zdobí místní domky a kostelíky. Klid, čistota a harmonie vyzařuje na Azorech nejen z přírody, ale i z architektury.

Druhý den ráno znovu na Pico, je to totiž pouhých 6 mil.

Pico je druhým největším ostrovem o rozloze 447 km² s více než 14 tisíci obyvateli. Věvodí mu impozantní sopečný kužel stratovulkánu Alto de Pico, který je se svojí výškou 2351 metrů nad mořem i nejvyšší horou Portugalska. Základna hory je dlouhá 16 km. Hlavní kráter se jmenuje Pico Grande, uvnitř něj se nachází lávový kužel známý jako Piquinho. Z vulkánu se neustále kouří. Špice se většinou skrývá v mracích, ale komu se poštěstí za hezkého počasí čtyřhodinový výstup na vrchol zvládnout, dohlédne na všech pět centrálních ostrovů. Vulkán s bílou sněhovou čepicí se čas od času probudí, takže z podzemí tryskají proudy lávy, dýmá kouř a létají balvany. Nyní dřímá už téměř padesát let. Poslední výbuch nastal v roce 1963 (předchozí erup-

ce byly v letech 1562 a 1718), kdy láva tekla v desetikilometrové šíři. Její cesta je i přes bujnou vegetaci dodnes znatelná. Sopka byla naším nejvyšším cílem na ostrovech. Na úpatí vulkánu zaplatíte poplatek za výstup, ano, nemýlíte se. Namáhavý výstup na vrchol jsme zdolali během čtyř hodin a další dvě hodiny jsme sestupovali. Zážitek to byl nezapomenutelný, výhledy překrásné a radost obrovská.

Pico je nejmladší ostrov celého souostroví a dodnes jsou patrné pozůstatky po sopečné činnosti. Černé kameny a lávová pole se nacházejí téměř všude. Nádherné jsou vesničky Lajido a Cachorro na severu ostrova, kde jsou pouze černé lávové domky s bílými rámy, i kostel je černý. I přes převahu vulkanických jevů se ostrov pyšní bujnou vegetací, úrodnou půdou a místní vinařská krajina byla zařazena na seznam UNESCO.

Další zajímavostí ostrova je muzeum velrybářství v přístavu Lajes, který připomíná dnes už zakázaný lov velryb. Jsou zde k vidění fotografie ulovených vorvaňů, porcovaných přímo v přístavu, stejně jako stroje na zpracování velrybího oleje, rybí moučky i masa. K prohlédnutí jsou i velrybářské lodě. Azorští velrybáři vůbec nebyli profesionály na plný úvazek. Harpunami lovili obrovské kytovce z malých dřevěných bárek jen tehdy, když se u ostrova objevili. Pak vesnický holič, řezník, vinař a hostinský všeho nechali, naskočili do tichých lodiček, aby daleko na moři získali kořist, která jim přinesla víc peněz než jejich obvyklá každodenní dřina. Mnozí se však už domů nevrátili, protože poraněné velryby velmi často chatrné skořepinky v boji o život mohutnými ocasy rozmlátily na třísky. Dnes je možné vorvaně už jen pozorovat.

Vpravo

Výstup na nejvyšší horu Azorských ostrovů a Portugalska – Pico – je skvělým sportovním zážitkem. Odměnou vám budou překrásné výhledy a pocit dobře stráveného dne. Pohorky jsou nezbytnou nutností.

Tito mořští obři jsou schopni ponořit se na hodinu a půl pod vodu až do hloubky dvou kilometrů.

São Miguel

Na zpáteční dlouhou přeplavbu z Pico na São Miguel jsme vypluli večer. Čekalo nás opět 155 NM a vítr byl zpočátku příznivý. Během noci se točil, slábl a zase sílil. Cestou jsme zahlédli pár delfínů a karetu obrovskou. Po 27 hodinách a 155 uplutých NM zajíždíme do přístavu Ponta Delgada. Další dva dny jsme věnovali poznávání ostrova.

São Miguel je s rozlohou 759 km² největším a hlavním ostrovem celého souostroví, sídlí zde azorská autonomní vláda. Žije tu přibližně 135 tisíc obyvatel, což představuje polovinu z celkového počtu obyvatel souostroví.

V hlavním městě stojí za pozornost nádherný poutní klášter Nossa Senhora da Esperanca se sochou Ježíška, těšícího se podobně slávě jako pražské Jezulátko. Pro ostrov jsou typická krásná jezera, vnořená do sopečných kráterů – Lagoas das Furnas

s termálními prameny a horkými vřídly, Lagoa do Fogo nebo Sete Cidades. Atrakcí je jídlo, které se připravuje v zemi v horkých vřídlech. Zájemci si ráno přinesou hrncem naplněný masem, zeleninou a přílohami, který se dá na půl dne do země a když se vyndá, je uvařeno. Jídlo má neopakovatelnou originální „vulkanicko-podzemní“ příchut. K němu se pije místní víno s příznačným názvem Terras de lava. Sever ostrova je díky svému klimatu výjimečný pěstováním čaje, čajové plantáže jinde v Evropě nenajdeme.

Jeden ostrov je krásnější než druhý. Svým vznikem a vývojem jsou si hodně podobné, avšak přesto je každý jiný a každý nabízí svá specifika. Těžko se hodnotí, kde bylo nejlépe, zážitků je mnoho a touha vrátit se je silná. Ostrovy nás uchvátily svou krajinou, bujnou vegetací, spoustou svěže zelených pastvin, rozkvetlých ibišků, azalek a modrých hortenzií. Bohužel se nám nepodařilo během nabitých dvou týdnů navštívit zbývající tři ostrovy, Flores, Graciosa a Corvo. Je tedy potřeba se vrátit a plout... ▲

NAVIGÁTOR

Letenky: z Prahy, Mnichova či Berlína do Lisabonu a dále do Ponta Delgady – cena 9–13 tis. Kč dle obsazenosti a včasného zarezervování. Pronájem lodi Dufour 450 – od 3550 EUR za týden (při včasnému knihování sleva, 2 týdny také sleva).

Poplatky v marínách: Dufour 450 – Angros do Heroísmo (Terceira) – 9 EUR/noc, Horta – Faial – 11 EUR/noc, Santa Maria – 10 EUR.

Zapůjčení auta na den: dle kategorie – malé auto (Citroën, Kia, Nissan) – 35–50 EUR (dle ostrova), střední kategorie – Volvo 70–

90 EUR na den. Na turisticky více vytižených ostrovech Faial, Terceira, São Miguel doporučujeme rezervaci 1–2 dny předem.

Datová SIM karta: 10 EUR na 3 Gb. Wifi téměř všude – rychlost proměnlivá.

Časové pásmo: -2 hodiny oproti času v ČR. Doporučené cestování: květen – polovina října. Mimo tyto měsíce také možno, ale vítr může být extrémně silný.

Restaurace: pivo – 1 EUR, lahev vína – 10 EUR, hlavní chod – ryba cca 10 EUR, beef steak 12 EUR. Zeleninový salát 3 EUR.

